

MAI 74

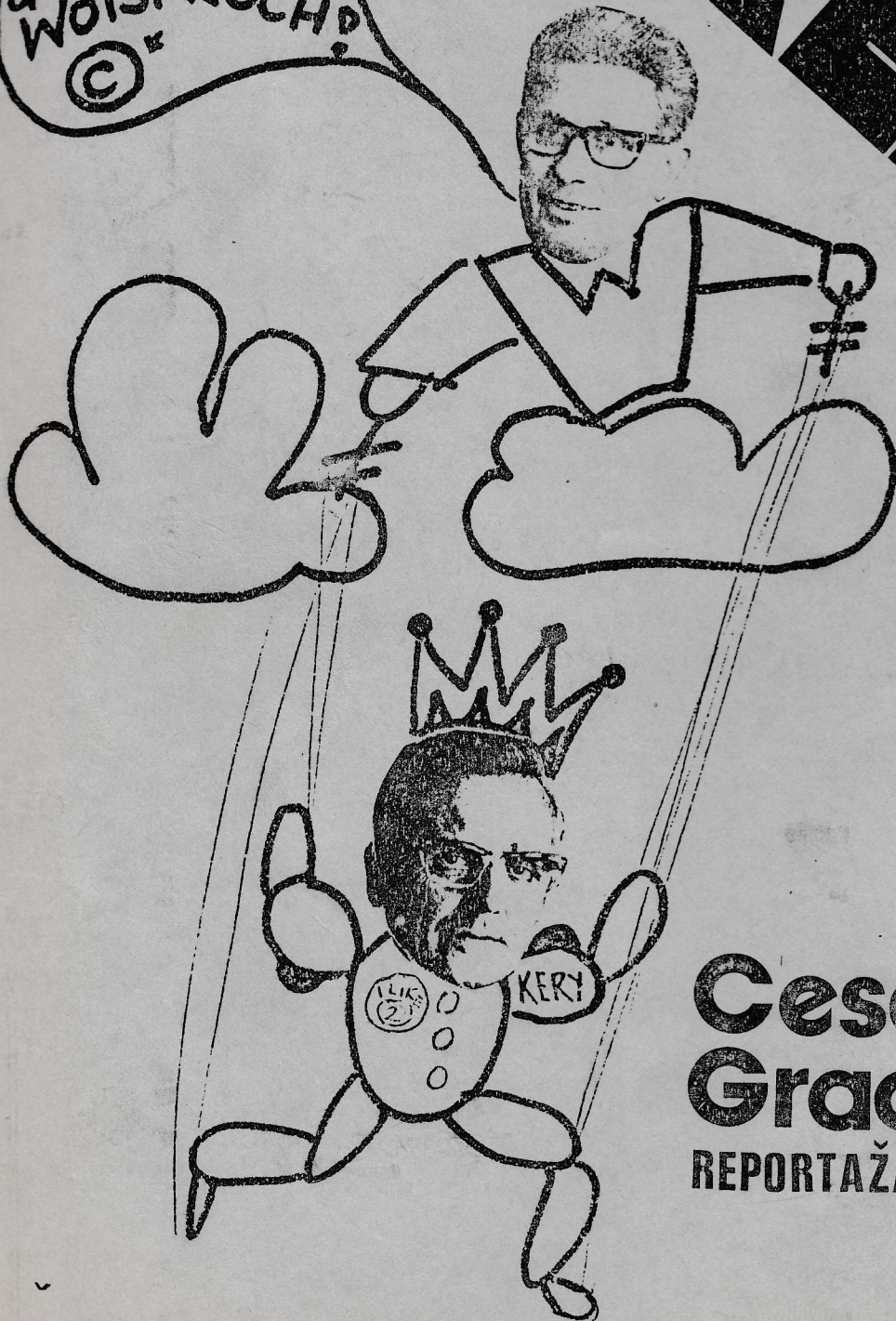
novi glas

glasilo hrvatskoga akad. kluba

...DEITSCH is
a WÖTSPROCH!
©®

ROBAK

KERY

Cesar Gradišća

REPORTAŽA

© copyright by ROBAK

ofix

SADRŽAJ

Pismo uredništva	2
Marijana Grandić, Theodor Kery - cesar Gradišća ...	4
Mirko Berlaković, Što je folklor i kako je nastao..	10
zač - zato	14
Alojz Jembrih, Zašto Gradišćansko-hrvatski književni jezik i što je to	16
Alojz Jembrih, lirika (5 pjesam)	23
Klaus Csenar, "KOLO - SLAVUJ"	26
Branko, m a j k a m	32
Branko Kornfeind, Nemir savjesti	33
File Žbica, pismo na Novi Glas	36

NAŠI INSERENTI:

jugoslaviija, ...	8
kulovits	9
jugovits	9
preiner	15
hajszan	15
prugg	21
facultas	22
kolo-slavuj	31
erste österreichische spar-casse	

16.5.74

PISMO UREDNIČTVA!

Dragi štitelj Novoga Glasa, kao ste znanda jur iz Hrvatskih novin štali ili negdje čuli, se je kod n.g.-a opet puno preminilo. Naš glavni redakter Štefan Pavetić je otišao u Zagreb na studije, a zato nadalje nije - ča je jasno - u stanju, da pelja n.g. . U istu dob smo i štali tu otvorenu, stvarnu i pravu kritiku Hrvatskih novin o n.g.-u. Odbor hak-a se zbog toga odlučio, da se vodstvo n.g.-a ne samo personalno premini, nego veljek sva struktura.

A to su one promjene:

- a)personalne :glavni urednik: emrich gerhard
šef za marketing: jugović tibi
tehnički koordinator:gruber kristian
- b)tehničke :mi djelamo od sada početo s ofset - tiskanjem, to znači tehnički nivo će se dignuti i mi moremo s slikami djelati. Mi ćemo oglasiti inzerate.
- c)marketing :inzerate; novi način razislanja. Konačni cilj je, da ima barem svaki hrvatski maturant, svaki drugi zainteresirani Hrvat, svaki srijednoškolac od šestoga razreda gori n.g. u ruki, da leži n.g. i u nekoliki kavanami hrvatskih sel.
- d)financielle :Novi Glas je još uvijek kompletno u rukami hak-a. Cilj je, da n.g. ne treba subvencije hak-a, da dostanemo zdravu financiellnu platformu. Zato je ali neophodno potribno, da naši abonenti zaistinu plaćaju, jer dosada načini to samo neka tretina. Zato smo i mi kao zadnje Gradišćanske novine počeli oglasiti inzerate (lista s cijenami inzeratov - vidi posebnu stran).
- e)žurnalistika :ov dio je - od sebe razumljivo - još uvijek najvažnji, a toga smo si potpuno svisni. Mi kanimo iz n.g.-a platformu za svakoga angažiranoga Hrvata načiniti. N.g. ne bude samo jedan politički - neodvisni - oštr kritičar i komentator, nego i putokaz buduće generacije, mladine.

Politička neodvisnost n.g.-a je jasna; kod nas pišu redakteri i suradniki svih strankov. Neodvisnost za nas ali nije isto kao nekonsekvencija. Mi imamo našu jasnu, modernu liniju u budućnost. Naš put je put tolerancije, demokracije - tolerancija, ista prava i za manjine.

Kod nas more svaki pisat, ki ima i nešto za reć, kod nas ćedu suradjivati i Nimci, mi ćemo i nimške članke doprimiti, ali ipak mi smo organ hrvatskoga akademskoga kluba, a i redakteri znadu ča - i z a č - su: H r v a t i, ta će biti jedan važan aspekt našega djela.

emrich gerhard

emrich gerhard:

rođj. 15.10.1954-a, maturirao u Željeznom, studira tehničku matematiku(4.semester), referent za štampu hak-a; nadimak: lero; interese: moderna literatura, manjinska prava, historija(franc. revolucija, marksizam - socializam, era nacional-socializma), politologija, retorika, žurnalistika(redakter "Peisonije").

jugović tibor:

rođj. 8.5.1953-a, maturirao u Matrštofu, studira ekonomiju (6. semester), blagajnik HAK-a, nadimak: Tibi; interese: pravo narodov, nutrnja politika Austrije, svitska politika, funkcionar u Österr.Hochschüler-schaft a.d.Hs.f.WH.

gruber kristian:

rođj. 3.5.1954-a, maturirao u Gornjoj Pulji, studira ekonomiju (4.semester), odgovoran za tiskaru i layout, nadimak: Chris; interese: pravo narodov, marketing, zastupnik studentov na ekonomskom fakultetu, funkcionar u Österr. Hochschülerschaft a.d.Hs.f.Welthandel.

Svaki, ki ima neka pitanja, ki traži informacije, ki kani abonirati n.g., ki kani inzerirati u n.g.-u, ili ki nam kani svoje mišljenje javiti ili načiniti neke predloge -

Naša adresa:

NOVI GLAS/HAK
Schwindgasse 14
1040 W I E N

HRVATSKI AKADEMSKI KLUB
SCHWINDGASSE 14
1040 WIEN/ BEČ
RED. NOVI GLAS

NAŠE CIJENE ZA INZERATE U NOVOM GLASU

(LISTA 1)

1 STRAN	s 500,-
1/2 STRANI	s 280,-
1/4 "	s 160,-
COVER	s 800,-

OVE CIJENE SE RAZUMU BEZ POREZA, I TO 10% ANZEIGENABGABE
16% MWST.

Dragi abonenti "Novoga Glasa"

Pokidob mi imamo i stroške za izdavanje Novoga glasa bi Vas zamolili da nam pošaljete Vas prinos na naš konto, i to

za abonnement ..... S 80.-
za studente i školare ... s 60.-
za inozemstvo ..... US \$ 4.-

Abonenti, ki su platili za ovo lito, ne trebaju već platit. Naše štitelje ki želju abonenti postat, prosimo da nam pošalju prinos na naš konto.

Mein Partner-

DIE ERSTE
österreichische Spar-Casse

KERY

..sve ispite s odličnim
uspjehom...

Theodor Kery, naš zemaljski poglavar, je politička ličnost ka je stala posebno zadnje vrijeme u sredine kritike. Posjetili smo našega "zemaljskog cesara" (kako je već puti imenovan) u njegovoj "palači" i po kraćem čekanju od dva ur nas je primio na razgovor u kom je uzeo stav k različitim problemom. Jako interesantna mi se činila njegova reakcija na činjenicu da smo HAK-ovci: "Ah,

ihr seid's die an denen der Kreisky an Narrn gfressn hat" (pitanje je sada da li na osnovu te izjave moremo zaista očekivat pozitivne aspekte za Hak).

Svoj lični razvitak od najranijeg dinstva pa do preuzimanja najviše službe u gradiškanskoj politici nam je Kery prolično opširno i detaljno opisao ali ga hoću samo u veliki crta prikazat. Zemaljski poglavar Theodor Kery se rodio 24. jula 1918. u Mannersdorfu/Raab. Osnovnu školu je poiskao u Gradu i u Matrštofu, kade je završio i gimnaziju i katoličku učiteljsku školu (LBA). Njegovo prvo mjesto za podučavanje je bilo u Kobersdorfu a po tom je kot mladi učitelj premešćen u različita mjesta, med drugimi u Filež. Po (2. svitskom) boju je opet izvršavao svoju službu kot učitelj, položio je ispite za nastavnika u glavnu školu (sve s odličnim uspjemom, kako je Kery naglasio) i postao školski inspektor kotara Matrštofa. Svoju političku karijeru počeo je ljeta 1947. kad je postao partijski predsjednik lokalne organizacije u Kobersdorfu (partiji je pristupio tek 1948). 1951. odibran je u zemaljski sabor Gradišća, a 1962. postane zemaljski savjetnik, preuzima socijalni, sportski i turistički referat. 1966. odibrn je za zemaljskoga poglavara.

Autoritarni način vladanja ki mu se već puti predbacuje je po njegovom mišljenju samo rezultat oštrih izrekov prema nekim novinarom, u stvarnosti ne postoji.

"...keine Ambitionen für die Bundespolitik - möchte nur Landeshauptmann bleiben".

Kako Kery veli, nikad nije postojao partijski predlog za njegovo moguću kandidaturu; cijela afera je samo izum novinarov i nima realno -političkog značaja. Kery kani ostati samo žemaljski poglavar ar izvrša ovu službu vrlo, vrlo rado pa si je siguran zahvalnosti svojih "podanikov".

Unašem razgovoru je Kery naglasio privredni napredak Gradišá u zadnji ljeti. Gradišće jur dugo nije siromaška zemlja nego u razvitku moderna savezna pokrajina, ka bez sumnje zna kokurirati s drugimi austrijskimi zemljami. Infrastruktura je po izgradnji sistema cestov, struje i plina u Gradišću prilično povoljna a nekim austrijskim pokrajinam još i nadmoćna.

..ću ostati u Gradišću..... Ča nadalje manjka u Gradišću, to je industrija - iako je Kery zanesno pokazivao na poduzeća ka su stvorena u zadnji ljeti. Naglasio je i mogućnosti za naseljenje privrednih granov ke bi ojačale domaće tržište rada (Arbeitsmarkt). Na žalost se naseljuju uglavnom tekstilna poduzeća, a ona ne predstavljaju pravu alternativu u vezi problema tzv. pendlerov. Medjutim, Kery je uvjeren da se problem pendlerov neće moći potpuno eliminirati. Za nas Hrvate je to jur davno značilo moralnu propast ar su se razvili kao posljedica kompleksa ki još dan danas postoju! Ako promatramo ov problem analitički, onda on točno odgovara izreki Bertolda Brechta: "Zuerst das Fressen, dann die Moral!". Za naš položaj znamo to formulirati ovako: "prvo osiguranje privredne egzistencije, onda kultura...". Svakako je to važno i prevažno za žitak. Medjutim, to shvaćanje je bio prvi temeljni kamen za asimilaciju u Gradišću pokidob se djelaču tulilo u glavu "wos konst scho mid Kroatisch anfongn, wanst Göd wüst, so konst deis nua mid Deitsch mochn.." - a ova argumentacija postoji još i dan danas i forsira asimilaciju.

Kery misli da nesimo sanjariti za starimi kliše-predodžbami ke su predvidjale za svakoga pendlera radno mjesto u vlašćoj zemlji. Kao moderni ljudi moramo težiti za riješenjem ko odgovara sadašnjem vrimenu. Tehnički napredak i mobilitet omogućuju da se mora tražiti od djelača dalji put do radnoga mjesta jer

već nije toliko vremena potrebno dok se stigne.

Svakako su pendleri važan privredni faktor Gradišca ar ne donesu malo pinez u zemlju ča opet pridonesu svoj djel k višem životnom standardu ali kod ovakovi shvaćanji se nameće pitanje jeli će Gradišće ikada dobiti vlašću industriju, ka će imati veće zaćenje nego sadašnje "Hemdenfabrike"(fabrike košuljov).

Kao socijaldemokrat Kery priznaje svakoj manjini optimalna prava, suodlučovanje na svi područji žitka i ista prava na svi područji ka imaju ostali gradjani. Kery još i misli da bi manjine tribale imati i iste mogućnosti za obrazovanje na svom materinskom jeziku. Ovo je općeniti stav prema manjinam. "Malo" drugačije izgleda stvar kad postanemo konkretni, ar onda zastupa naš zemaljski poglavar

neki "status quo"

Hrvate samo naj-
su ista prava?
materinski jezik.
onda imaju Nimci
svom materinskom
Slažem se izrekom
ljudska prava, ki
diskreminacije

za "status quo"
- t u ž n o -

i to zbog toga ar kani za
bolje. Pitanje je ali, kade
Poglej mo na pejlđu samo na
Ako ostavimo sve kako je,
mogućnost da se obrazuju na
jeziku, a ča je s Hrvati ?
Generalnoga tajnika za
je objavio u vezi problema
slijedeću tezu: "Wenn das

Kind in einer Sprache unterrichtet wird, die nicht seine Muttersprache ist, so kann dies bedeuten, daß es nach dem Grundsatz der Gleichberechtigung gegenüber denen, die den Unterricht in Ihrer Muttersprache genießen benachteiligt wird" .

Za Kery-a problem Hrvatov ne postoji a izreke "...Ortstafel stellt mir keine auf...", "...Kärnten war mir mehr als eine Lehre..." bi se mogli tumačiti da je najbolje ostaviti sve kako je. Hrvati su se na svi područji probili i prema Keryovom mišljenju bi se zadržala svaka lična inicijativa ako bi se podupirala narodnost. Njemu izgleda nije jasno da je opstanak manjine ugrožen ako se ne podupira nego naprotiv još potiskuje.-U Gradišću je i tako sve u redu, osim te "malenkosti" da jedna politička grupa želji i propagira daljnu asimilaciju i germanizaciju. A to u jednom sloju ki nij u stanju da se brani ar mu fali potrební nivo obrazovanja. Na ta sloj se da lahko uticati s "argumenti" kao: "zerst muas ma Deitsch lerna", "Kroatisch is nua a Dialekt" ili "wos wuin's denn damit anfonga" . Veći efekt se postigne ako to izjavi znamenit političar ar partija ima uvijek pravo armali "podanik" je oduševljen s idejom

pa preuzme tu misao jur zbog partičko-političkih uzrokov. Kery se ufa na zajedničko stanovišće hrvatskih grupov u Kreisky-ovom kontaktnom komitetu. Ali on izgleda ne vidi da se interesi grupov dijametralno razgranjuju, čini se da je jedina dodirna točka zajedničko porijeklo.

Mimo toga mi se čini da bi se mogao dostatiti utisak da je kontaktni komitet neka pseudo-alternativa s kom kani Kreisky umirit uzbudjene duhe, ali ništa ne udjela za to. Ar ako ga prisposodobimo s kontaktnim komitetom Koruških Slovencev, onda se potvrđuje ova misao?

Dali nas je Kreisky prevario svojom taktikom odgadjanja ??

Marijana Grandić:

rođj. 5. 11. 1954-a u Stinjaki, maturirala

u Novom Gradu, član hak-a i BBS-a;

interese: literatura, folklor (Kolo-Slavuj).

RAJ TURISTOV 1974- JUGOSLAVIA

Prik 600.000 Austrijanacov su i u prošlom ljetu pokazali, da je Jugoslavija njev obljubljen turistički cilj. Ali to nije samo slučaj nego rezultat dugoljetnoga iskustva. Austrijanac, ipak zna, kako povoljan je odmor u Jugoslaviji.

Turistički cilji na već nego 1000 km dugoj obali i unutr zemlje.

Lahko za dostignuti s autom, željeznicom i avionom. Jer jugoslovenski turistički cilji ležu za Austrijanca tako rečeno pred vrati.

Odmor u Jugoslaviji znači: vrijeme i pinez prešporiti!

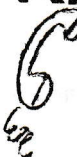
Informacije i prospekti u vašem putničkom uredu i kod jugoslavenske agenture za turizam, 1010 Beč, Mahlerstr. 3
tel. 52 54 81.

9

stahlbau schmiede handel

7302 Nikitsch
Kr. Minihof 19

 02614-25501

20 Jahre

KULOVITS

JUGOVITS

betonska fabrika

tel.:

03363 20503
20595

ČAJTA

ŠTO JE FOLKLOR I KAKO JE NASTAO

Uloga narodnih plesova u kulturnom i društvenom životu očituje se i danas, iako su mnogi toga mišljenja da narodna umjetnost umire. Istina je da je struktura naših sela danas sasvim drugačija nego prije trideset ili više godina. Masovne medije i sasvim novi, izmijenjeni način života razbili su naša bivša seljačka, "zatvorena" sela i je zblizila gradu. Ipak je krivo misliti da će folklor, da će naše narodne pjesme izumriti, zato što nismo već tako konzervativni kao što su bili naši oci i praoci. Priznajem da su se mnoge narodne pjesme izgubile ali se gaju na njihovo mjesto druge. Koliko se narodnih pjesama u zadnjim desetljećima naučilo? Ili me hoćete upozoriti da to nisu naše pjesme nego import iz Dalmacije, Prigorja,...? (Oprostite pitanje - ali se moramo i mi sami onda smatrati importom?) Kako se stoji s onim našim lijepim starim pjesmama koje zvuče više mađarski ili su čak i prijevodi mađarskih pjesama. Smijemo li ih zvati našim pjesmama? Što je zapravo narodna umjetnost, što je folklor? - Kratko rečeno: Folklor je sve što narod pjeva, pleše i vjeruje. Pri tome nisu izvori tako važni jer narodna umjetnost nije mrtva. Ona ž i v i . Sve što živi se mijenja, se prilagođuje okolini. Tako se mijenjao naš jezik, mijenjale se naše pjesme, plesovi - sve se je prilagodilo okolini u kojoj već stoljećima živimo.

Društvena uloga narodnih plesova nije kod nas onakva, kakva bi mogla biti, iako postoje društva koja njeguju folklor, okupljaju omladinu u tamburaške zborove i u plesne grupe. Do sada su sve grupe bile zadovoljne tim, da preuzmu plesove iz naše stare domovine. Ovi su plesovi sigurno "naši" jer su hrvatski a i mi smo Hrvati. Ali oni nisu iz ove okoline u kojoj mi gradišćanski Hrvati živimo. Bit će dobro ako malo provirimo u povijest plesa. Kako su postali plesovi?

U povijesti umjetnosti (Kunstgeschichte) smatra se ples najstarijom umjetnošću. Pećinski crteži (Höhlenzeichnungen) pokazuju scene plesa pa je sigurno da se je plesalo već prije nego što su počeli ti davni slikari ovjekovječivati plesne figure na pećinskoj stijeni (Höhlenwand). Plešu i životinje.

Ali samo čovjek je u stanju oblikovati ritam i pokret u umjetničku formu. Životinje kao i ljudi poznaju solistički i grupni ples. Golub tanca oko golubice. Najpoznatiji ljubavni ples izvodi tetrijeb (Auerhahn), koji padne u takav zanos kad pokazuje sklonost prema svojoj ženki, da ga moremo uloviti golim rukama. Da se ne radi o slučajnim pokretima kod napomenutih i drugih životinja, dokazuju nam društveni animalni plesovi. Najpoznatiji je ples afričkih ždralova koji plivajući svi odjednom izvode iste pokrete. Vivci (Kiebitze) se postavljaju u dva reda jedan nasuprot drugom i izvode jednake pokrete u dvodijelnom odnosno trodijelnom ritmu. Poznati su i plesovi morskih lastavica, slonova, ... itd.

No ja se kanim ovdje baviti plesom čovjeka od pamtivijeka do danas.

Za primitivnoga čovjeka ples je značio sredstvo u borbi za život. Tako su nastali kulturni plesovi za dobar urod, za dobar lov, za pobjedu u ratu, ... Plesalo se kad su se istjerali zli duhovi. (Ta se običaj mjestimično zadržao do danas - Perchtentanz).

Najstariji su plesovi naroda na stupnju sabiranja i lova. Oni su usko vezani sa živinskim svijetom koji ih okružuje. U maskama dotičnih životinja se imitira njezino kretanje da bi se postigle duševne i fizičke prednosti tih životinja.

Nešto mlađji su plesovi vezani uz vegetativnu magiju. Plesom se nastojalo poboljšati urod. U mnogim krajevima, naročito kod istočnjačkih naroda, došla je do izražaja sličnost između sijanja i nicanja i spolnog života. Tako su se razvili razni erotski plesovi kao što su trbušni plesovi, koji su bili sastavni dio božje službe. Plesačice su u poganskim hramovima imale posebno mjesto. Hramska prostitucija bila je posvećena također boljem urodu poljoprivrednih proizvoda.

Veliku grupu čine ratnički plesovi. O njima će biti još kasnije govora.

Posebni su plesovi, koji su se na nekim mjestima plesali još u 20. stoljeću prilikom žalosti ili smrti. Tim su se plesovima ljudi branili od duše pokojnika, koja bi se mogla vratiti.

Stari Egipćani su poznavali žalosne plesove a njihovi svećenici su izvađali astronomski ples. Od ovoga vremena zna-

mo sve već o plesu, o njegovom stilu i o muzičkoj pratnji.

Stari Židovi su preuzeli neke plesove od Egipćana iako im je to njihova vjera branila. U Svetom pismu čitamo da je Mojsije karao Židove kad su plesali kolo oko zlatnoga teleta.

Perzijanci su plesali poznati ples s čučnjevima i izbacivanjem nogu. Taj su ples preuzeli Grci i ga zvali perzika. Od istog plesa se razvila i ruska prisjadka i mnogi drugi plesovi.

Indijska mitologija prepuna je priča o plesu. Prema vjerovanju starih Indijca svijet je postao tako da su se bogovi uhvatili u kolo i prah se zagazio i postao Zemljom. Hramske plesačice su bile birane iz kaste slobodnih žena a imale su visok položaj u društvu.

Nasuprot Indijcima Kinezi nisu voljeli plesa a Japanci su u plesu više uživali kao pasivni promatrači.

Starovjekovni plesovi u Evropi su vrlo interesantni jer predstavljaju korjene mnogim današnjim plesovima.

Stari Grci su bili oduševljeni i vrlo dobri plesači. Svi su plesali: vojskovođe i filozofi i prosti narod. Grčki filozofi pišu o plesu o vrstama plesnih pokreta i tehnici plesanja. I među grčkim plesovima ima erotskih pa čak i raspuštenih.

Rimljani bišu čista suprotnost Grcima. Rimskim građanima je ples zabranjen ali su strani umjetnici uživali visok ugled. Rimljani su slično kao i Židovi na svoje lukulske gozbe doživljali strane plesačice, naročito sirijske.

U Bizantu je prednost pred svim ostalim oblicima plesa imala akrobatika. I danas se u mnogim krajevima nekadašnjeg Bizanta nailazi na sklonost prema virtuozičetu.

U kršćanskim zemljama su uvjeti za razvijanje plesa bili vrlo nepovoljni. Crkva piše protiv plesne i glumačke umjetnosti. Tek potkraj srednjeg vijeka popusti Crkva pod pritiskom mase pa u nekim pokrajinama uvede ples u crkvene obrede. Poslednji od takvih plesova zadržali su se u Španjolskoj.

Germani plešu svoje borbene plesove s mačevima. Slično je i kod Slavena. Njihovi su mitovi puni priča o tome kako plešu vile i vilenjaci. Još i danas postoje vjerovanja kod nekih slavenskih naroda da vile hvataju mladiće u svoje kolo da ih poslije ubiju. Slaveni plešu od davnine pa i danas oko ognjišta. Poznati su i magijski plesovi kao npr. novogodišnji plesovi koji su se izvažali u životinjskim maskama.

Krajem srednjeg vijeka počela su se raspadati kola u parove. Parovi su se povlačili ispod mosta što bi ga činile ruke drugog para. Otprilike u isto vrijeme počne se širiti instrument sličan današnjim gajdama i postaje glavni instrument za pratnju plesa. Kroz to postaju plesovi življi.

Narodni ples, onakavkakav se danas može vidjeti, rezultat je mješavina i međusobnih utjecaja raznih kultura koje su se javljale na dotičnim područjima. Zato je krivo ako se misli da se mogu plesovi podijeliti po narodima. Plesove jedino možemo podijeliti po prirodnim pokrajinama ili zonama. Gradišće se nalazi na rubu alpske zone i na rubu panonske zone. Mi gradišćanski Hrvati živimo stoljećima između mađarskog i njemačkog naroda. Zato su prešli i mađarski i njemački elementi u naš folklor isto kao što smo preuzeli i dosta mađarskih i njemačkih riječi u naš jezik. Tako smo mi razvili naš vlastiti gradišćansko-hrvatski folklor. Naši preci su plesali prigodom svadbe, kiritofa ili blagdana. Plesalo se je u zatvorenom ili u dvorištu. Ako bi se plesalo u slobodnom, rado se je napravljala "simba", t.j. kitama se pokrilo dvorište od krova do krova da je bio ispod hlad. Poznato je da smo imali i čisto muških plesova kao npr. preko metle ili s flašom na glavi. U sjevernom Gradišću su plesale djevojke s flašom na glavi. Plesalo se u kolu i u parovima. Djevojke bi nedjeljom poslije pobožnosti u crkvi išle na livadu da tamo pjevaju i plešu.

Kad sam s drom Ivančanom išao po našim hrvatskim selima, čudili smo se koliko narodnoga blaga još imamo. Mi smo u tom pogledu bogati i prebogati. Samo molim lijepo da naše smatramo zaista našim a ne tuđim.

Hrvatski folklorni ansambl Gradišća "KOLO-SLAVUJ" ima već godinu dana u programu plesove Hrvata u južnom Gradišću a sada je zavjezbao plesove Hrvata u srednjem Gradišću. Kad bude obrađen materijal koji je sakupljen u sjevernom Gradišću, bit će moguće koreografirati i plesove toga dijela Gradišća.

mirko berlaković

rođ. 13.4.41. , maturirao u Strebersdorf-u, bio učitelj u: Bandolu i Starom Hodasu, sada u glavnoj školi u V.Borištofu (geografija, hrvatski i muziku), uženjen, 2 kćerke; član hak-a, šef "Kolo-Slavuj"-a.

.....zač.....zač.....zač.....zač.....zač.....zač.....zač.....zač.....

pokušaj komentara

Zač ov omot? U razgovoru s poglavarom Kery-om - a njega argumenti su to potvrdili - smo vidili, da je Kery kod manjinskih pitanj u velikom direktno preuzeo Robakovu nefundiranu, zastarenu argumentaciju, a to isto - bez vlašće argumentacije izjavi, samo na čuda višem dialektičnom nivou. A ča Kreisky toj argumentaciji veli, smo jur već puti čuli: NONSENSE, hören Sie endlich auf damit!!

Festival Gradišćanskoga folklorra. Sam folklorni dio priredbe, ku je Gradišćanski ansambl KOLO-SLAVUJ organizirao, je bio zvanost naredno dobar, vridan jedne profi-grupe. Zbog toga je još manje razumljivo, da je menedžment, organizacija i konferancija tako slabo funkcionirala. Zbog konferancije (slab koncept, nesiguran nastup i izgovor) se je prodalo Kolo-Slavuj puno ispod svoje prave "cijene". Nešto čudno i taktično nedobro, dielom smišno je i bilo podiljenje pločov. Neke ličnosti, ke dosada još nisu podupirali ov najbolji ansambl Gradišća su

dobili ov znak zahvalnosti, samo Hrvatsko Kulturno Društvo, ko je dosta puti podupirao Kolo-Slavuj - ideelno i finansierno - toga nije bilo vridno.....

Sve u svemu, čak zbog toga, jer je ov ansambl tehnički na tako visokom nivou, je njemu potreban jedan menedžer.....

U oči je spalo, da se podpoglavar Soronics - isto kod ovoga festivala - u sredini premijere stao i je prošao.....pet minut kašnje je počela pauza....

....., da je Kery ostao do kraja, a da je poiskao i prijam po samoj priredbi, da se je vrlo oduševljeno izrazio prik hrvatsku folkloru.

Klupski šef övp-a, zemaljski savjetnik dr. Grohotolsky je pri diskusiji u hak-u rekao, da mi Hrvati moramo dostati v r i j e d a naša sva prava, garantirana u državnom ugovoru, da je dužnost Austrije, da pruži Hrvatom vlašće radio-emisije na hrvatskom jeziku.

Povidajka? prazna slama???????

.....zato.....zato.....zato.....zato.....zato.....zato.....zato.....zato.....

PREINER

JOSEF

LANDESPRODUKTE

LEBENSMITTEL-AUTOZUGEHÖR

7302 Nikitsch-Filež 77

Hočete u staru domovinu ?

- dodite k **ROBERTU HAJSZANU !**

AUTOBUSNO PODUZEĆE

TEČAJ · SEMINAR · EKSKURSIJA

ROBERT HAJSZAN

7535 PINKOVAC 110 Tel: 03327/20507

|| ZASTO GRADIŠĆANSKO-HRVATSKI KNJIŽEVNI ||
 || JEZIK I ŠTO JE TO ? ||

Ovaj bi članak imao za cilj u svom kratkom prikazu odgovoriti na postavljeno pitanje i u neku ruku otvoriti diskusiju oko jezika gradišćanskih Hrvata.

Ne bih se htio upuštati duboko u povijesne činjenice, jer one su tu same po sebi dovoljno jasne, a osim toga naši će nam povijesničari još mnogo toga moći rasvijetliti, baš što se gradišćanskih Hrvata tiče.

Obično se piše i govori, seoba počinje uslijed ekonomskih uzroka /prenaučćenost, kriza, elementarne nepogode, posljedice ratova/, uslijed političkih /progoni i bjekstva/, ili pak vjerskih /progoni/. U ovom slučaju povijest je ona, koja govori glasom vremena, a govori da je stihijsko iseljavanje Hrvata započelo već u prvoj polovici 16. stoljeća. Među nama laicima danas prevladava mišljenje koje se iz generacije u generaciju prenosilo: Hrvati su bježeći pred Turcima, nastanili zapadnu Ugarsku: Slovačku, Austriju i Moravsku.

Čini mi se da baš na pitanje: da li su Hrvati zaista bježali, ili su pak bili pozvani od tadašnjih vladara da im brane zemlju? - imaju historičari za zadatak da odgovore glasom povijesti. Naime, na široko bilo je poznato da su Hrvati izvrsni ratnici i Evropa je bila uprta svojim očima u njih, gledajući ih i svojim braniteljima. A da je pak tome tako, svjedoči nam časni naslov kojeg su dobili od Pape Leona X 1519. godine "Antemurale Christianitatis" - "Predzide Kršćanstva", jer su pokazali odvažnu borbu protiv Turaka. O "kontigentu bježećih" Hrvata, kako rekoh, progovorit će nam historičari svojim istraživanjima. Za pohvaliti su nastojanja oko povijesnih istraživanja gradišćanskih Hrvata prof. Valentića i g. F. Toblera, čijom će zaslugom povijest gradišćanskih Hrvata ući u svjetlo naših dana.

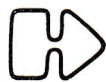
Gradišćanski Hrvati nisu donijeli sa sobom gotovu književnost koju bi mogli kontinuirano i dalje njegovati. Za Marka Marulića i njegov krug pisaca nisu možda svi ni znali iako su govorili istim jezikom, čija se starina mjeri tradicijom, danas starom više od 470 godina. Hrvati su došli u Gradišće gdje im je bilo dodijeljeno pogranično tlo u tuđojezičnoj zajednici, sa jedne strane austrijska, s druge mađarska jezična zajednica. Teških je bilo muka dok su boreći se za političku, izvojevali i kulturno-ekonomsku ravnopravnost i slobodu*, za koju se na žalost još i danas moraju boriti, jer zemlja u kojoj su njihovi djeđovi ginuli braneći je, nije svijesna povijesnih činjenica.

Nikad nije, ni neće biti dovoljno naglašavanje, pa ni onda, ako i sunce pravde izađe, da su gradišćanski Hrvati zajednica s vlastitom civilizacijom, dijalekatskom, folklornom, ekonomskom i antropološkom fizionomijom, srasli s određenom vlastitom historijskom svijesti na tlu na kojem su danas i to im nitko ne može oduzeti. U historijskoj svijesti postoji i jezična koja zrači u dijalektima, a dijalekat je onaj koji postaje nosilac zajedničkog književnog jezika.

Više puta smo čuli, možda i čitali: jezik treba čuvati i braniti. Iza tih dviju riječi često se krije želja da se u jeziku održi "status quo", da se pruži otpor svakoj promjeni, svakoj novoj ili stranoj riječi bez razlike. Želi se pružiti otpor svakom davanju novog značenja nekoj već postojećoj riječi, ne prihvata se novo slaganje riječi kada se želi izraziti neka nova nijansa u značenju. Stoga nije za čuđenje, što ljudi nisu ni u čem toliko skloni, koliko u održanju postojećeg stanja u jeziku. Kad je riječ o jeziku, pogotovo pisanom, onda se i najprogresivniji pokažu konzervativnima.

Zašto je tome tako, odgovor nije potrebno tražiti negdje daleko, on je zapravo u nama samima.

* Ovime bih htio ukazati na ne ispunjenje državnog ugovora sa austrijske strane iz godine 1955. prema nacionalnim manjinama u Austriji.

Svaki je od nas već u roditeljskom domu unio s majčinim mlijekom i prve glasove njezina govora. S tim smo govorom doživljavali najljepše dane djetinjstva. Stoga nam je razumljiva svaka riječ koju od ranog djetinjstva nosimo u sebi, za nas je ona najljepša i najbolja, najpravičnija i najprirodnija, jer nam je najbliža. Baš ovakovi momenti u vrlo važnim pitanjima jezika, dovode do konzervatizma u samom jeziku. Da li je to pravilno i čemu književni jezik? O tom ćemo kasnije progovoriti.

Gledano sa dijalekatskog aspekta, opažamo da je poćjepkanost hrvatskih naselja u Gradišću utjecala na nejedinstvo jezika. Ako se pak uzmu u obzir različiti krajevi u Hrvatskoj, iz kojih su Hrvati dolazili, onda je nejednakost govora u Gradišću opravdana.

Čini mi se - a to svjedoče i intezivne pripreme oko izdavanja rječnika - da je baš na osnovu dijalekatskih razlika nužno stvoriti jedan zajednički gradišćansko-hrvatski književni jezik i to u trenutku njegove 470 godišnje tradicije postojanja. /Vrijedno je predavanje održao g. prof. dr J. Hamm u HAK-u 14.3.1974 na temu: "KNJIŽEVNI JEZIK ILI DIJALEKAT U GRADIŠĆU". Ovo bi predavanje valjalo objaviti u kojem narednom broju NG/. Pitanje književnog jezika u Gradišću, prof. Hamm načeo je već na "Symposion-u Croaticon" 1973. u Beču sa temom: "POLOŽAJ I ZNAČAJ GRADIŠĆANSKO-HRVATSKOG JEZIKA U SLAVENSKOJ JEZIČNOJ GRUPI". U toku svog izlaganja prof. Hamm je rekao: "... Neobična je to vrsta književnog jezika, koja nastoji s jedne strane održati govorni čakavski, a s druge strane prilagoditi sistem hrvatskom književnom jeziku u Hrvatskoj, t. j. štokavštini. Tako dolazimo do zaključka, da treba činjenicu, po kojoj se sadašnji književni gradišćansko-hrvatskom dijalektološki orijentiranom čitaocu čini nekonsistentnim, pripisati zapravo pravonisu, koji npr. diftongiranje glasova prvog reda bilježi kao jotiranje, te se tako optički približava

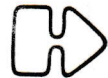
hrvatskom književnom jeziku. Pristaše vlastite autonomne varijante bili bi bolje učinili, da su ostali kod starije iV-varijante (i+vokal) i pisali jednostavno: posiedstvo, cieli, lieta, sliedeći, a ne posjedstvo, cijeli, ljeta, slijedeći."

Na temelju ovih par primjera "starije autonomne varijante", slobodan sam kazati da je takav put ipak prirodniji za gradišćansko-hrvatski književni jezik. Pitamo se zašto? Prije svega zato, što je ta autonomna varijanta najbliža svim gradišćancima, stoga bi se lako odlučili za nju, ona se ne bi sa teškoćom trebala učiti. Nasuprot tome, odlučiti se za standarni hrvatski, kao gradišćansko-hrvatski književni jezik, značilo bi taj jezik iz nova učiti. Takovo prihvaćanje, ostvaruje ipak dublju povezanost sa majkom zemljom, mogućnost lakše nabave knjiga i niz drugih pogodnosti koje bi došle sa standarnim hrvatskim jezikom, ukoliko se on prihvati kao normativni književni jezik gradišćanskih Hrvata.

Kad smo kod riječi, književni jezik, dobro je da razmotrimo sam pojam i tako dobijemo odgovor na pitanje što je književni jezik?

U slavenskim se jezicima u novije doba upotrebljava umjesto termina "književni", "standarni" jezik. Istaknuti hrvatski lingvisti i zadarski profesor Dalibor Brozović, pozabavio se izučavanjem standarnog hrvatskog jezika, te daje ovu definiciju: "Bitno je za definiciju standarnog jezika da je on autonoman vid jezika, uvijek normiran i funkcionalno polivalentan, koji nastaje pošto se jedna etnička ili nacionalna formacija, uključivši se u internacionalnu civilizaciju, počne u njoj služiti svojim idiomom, koji je dotad funkcionirao samo za potrebe etničke civilizacije."^{1/}

1/ D. Brozović, Standarni jezik, MH. Zgb. 1970 str. 127-8

Profesor Stjepan Babić, istaknuti lingvista u Zagrebu, pisao je jednom u časopisu "15 dana" prije deset godina, služeći se još terminom "književni", te daje jasnu sliku književnog jezika: "Književni se jezik uzdiže iznad govora pojedinih pokrajina, on jednom narodu postaje sredstvo sporazumijevanja i tako uklanja nesporazume i teškoće do kojih inače dolazi zbog razlika u govorima pojedinih krajeva. Osnovni je zahtjev književnog jezika da mu znakovi budu jednoznačni. To se postiže normiranjem. Jezične norme čine književni jezik jedinstvenim i on tako postaje određen i razumljiv, sposoban da jednoznačno prenese misao. Može se reći da književnog jezika nema bez normiranja, a bez književnog jezika nema sporazumijevanja, bar nema lakog i jednostavnog sporazumijevanja". Iza ovoga jasno proizlazi, svaki književni jezik ima svoje zakonitosti prihvaćene od kolektiva, koje obvezuju svakog pojedinca. Svaki književni jezik ima svoju normu i kodifikaciju, a njih je potrebno upoznati i usvojiti. Tako misli prof. Ljudevit Jonke u svom članku "Jezik, kolektiv i pojedinac" (Hrvatski književni jezik 19. i 20. stoljeća, Zgb. 71.)

Na temelju ovih retrospektiva o književnom jeziku nije potrebno mnogo raspravljati, već jasno shvatiti, gradišćanski Hrvati su zajednica jedne zajedničke nacionalne svijesti, koja potrebuje i jedan zajednički književni jezik koji bude stabilan i elastičan i koji će tako moći prihvatiti sve potrebne novosti koje treba da budu u skladu s njegovom strukturom, s njegovim duhom, jer povijest bilo kojeg jezika istovremeno je i povijest duhovnog puta jednog naroda, - gradišćanskih Hrvata. Jezik je znak da narod živi, postoji, misli, stvara, stoga su promjene u jeziku vječita svježina dotičnog naroda. Nestaje li njih, gasi se i duh, umrtvljuje jezik.

Iz ovog kratkog razmatranja o jeziku, mogli bismo izraziti želju da Hrvati u Gradišću svijesno pronadu i odluče se, ili za koju autonomnu varijantu, koju će po

zajedničkom dogovoru normirati, jer književni se jezik nikad ne stvara sam od sebe niti spontano održava svoje jedinstvo, za to je potreban svijestan napor čitave jedne zajednice, ili će prihvatiti već normirani hrvatski standardni književni jezik. Svaka od ovih dviju alternativa ima svojih opravdanja, preostaje salamonsko rješenje. Nadajmo se i vjerujmo pomoći lingvista. Temelji su udareni rječnikom, koji će, nadajmo se, uskoro ugledati svjetlo dana i oči gradišćanskih Hrvata. Rječnikom i zajedničkim književnim jezikom Hrvati u Gradišću postaju jedinstveniji i jedino tako očuvat će svoju kulturu i nacionalnu autonomiju.

Alojz Jembrih /Beč

PRUGG VERLAG

EISENSTÄDTER GRAPHISCHE GES.M.B.H.

7000 EISENSTADT
HAYDNG. 10

WER KENNT MEHR ALS 200.000 BÜCHER

In rund 30.000 wissenschaftlich-technischen Zeitschriften werden derzeit pro Jahr rund 1,5 bis 2 Millionen Aufsätze produziert. Allein auf dem Gebiet der Physik erscheinen jährlich rund 1 Million Beiträge. Den Mediziner trifft es besonders hart. Etwa 7.000 medizinische Fachzeitschriften produzieren jährlich rund 60 bis 70 Millionen Druckseiten Fachliteratur. Etwa die Hälfte davon in englischer Sprache, 16 Prozent in Russisch, 12 bzw. 10 Prozent in Deutsch und Japanisch. Zur Ablage der in der Welt erscheinenden technischen Literatur benötigt man heute jährlich etwa 300 km Regalfächer. Die Ausgaben für Literatursuche in den USA-Bibliotheken werden auf 300 Millionen Dollar pro Jahr geschätzt.

Das ist kein Zufall. 90 Prozent aller Wissenschaftler die je gelebt haben, sind in unserer Zeit tätig. Man nimmt an, daß sich der Stand unseres Wissens gemessen an der derzeitigen Entwicklungsgeschwindigkeit, alle 10 Jahre verdoppelt. Es handelt sich also größtenteils um notwendige und wichtige Veröffentlichungen.

Das Leben des Einzelnen würde nicht ausreichen, um nur die wichtigsten Arbeiten zu studieren. Noch niemals war daher das Fachbuch, das die Dinge überschaubar macht, so wichtig wie heute.

Doch auch die Fachbuchproduktion beginnt schon fast unübersehbar zu werden. Wenn dazu noch die sogenannte schöne Literatur mit ins Kalkül gezogen wird, die zumindest teilweise ein notwendiger Bestandteil der Bildung sein soll, kann auch bei der Buchproduktion nicht mehr von Überschaubarkeit gesprochen werden. Allein auf der Frankfurter Buchmesse werden beispielsweise jährlich rund 200.000 Titel ausgestellt.

Wie kann man da noch auswählen? Wer kann mehr als 200.000 Bücher kennen? Was soll man da lesen? Wie findet man das Gewünschte?

Es ist in der heutigen Zeit zweifellos notwendig, daß der Fachbuchhändler, ein hochqualifizierter Spezialist seines Faches, als Lotse für die gewünschte Literatur fungiert. Er muß der hochspezialisierte Informator sowohl über Fachliteratur als auch über Belletristik sein.

Die Facultas-Buchhandlung versucht diesem Erfordernis zu entsprechen. In einem regelmäßig herausgegebenen kostenlosen Literaturdienst versucht sie, ständig einen Überblick über die neue Literatur zu geben. In Ausstellungen und Informationsgesprächen wird aufgrund von systematisch angelegtem Informationsmaterial umfassende Information betrieben.

Wir laden Sie herzlich ein, uns zu besuchen. In unserem Ausstellungsraum können Sie sich unverbindlich mit der neuesten Fachliteratur vertraut machen. Auf Anforderung senden wir Ihnen gerne kostenlos unsere Literatur-Informationen, auch Prospekte von Fachliteratur stellen wir Ihnen gerne zur Verfügung.

Ihre

FACULTAS-BUCHHANDLUNG

1090 Wien, Berggasse 4, Tel. 34 61 98

SIJALI SMO RIJEČ NA
NJIVI PLAČA

Alojz J e m b r i h

Koliko je
starost stara
toliko je
i naša krv
stara...

Bez stolice
i naslonjača
sijali smo
riječ na
njivi plača,
i dok smo
iščekivali
klijanje iz
blata

reče nam

otac:

"Starija od starosti
riječ je Hrvata!"

VINOGRADI NAŠIH LJETA

opustjeli vrtovi,
 vinogradi naših ljeta,
 voćnjaci nisu osjetili
 miris ognjišta ni
 nestašluk dječaka.
 Ugašene vatre korakom pješaka
 naletom stoljeća
 izbrisale zadnju riječ
 još nam osta samo
 sjećanje proljeća.

VRATIO SE I ZAPLAKAO

sve su njegove godine
 plačljive u bespuću u
 koje krenu nasmiijan misleći
 da će u njihovim dubinama naći
 dovoljno da prehrani sebe i
 svoje brige,
 srebra nije našao ni zlata
 izvadio,
 ostali mu izrasli žuljevi znoja,
 vratio se i zaplakao
 nad šalicom kave.

OBUČENA U BOJU NARANČE

zastao sam na ulazu tvog pogleda,
 putujući suncokret okrenut mom dolasku
 pitao je sunčanim glasom za početak
 mog hoda...
 pojavila si se obučena u
 boju naranče odvela me
 u vrt tvog povjerenja i
 tiho mi glasom predvečerja
 govorila...

U GLASU DJECE

Hrvatima Gradišća

U glasu djece
 zvoni riječ domaća,
 veče kraj ognjišta
 srebrnom stazom
 k meni se vraća:
 Život je bio lijep
 kraj ognjišta otaca,
 danas kad mi duša
 umorna i bolna koraca,
 vratit ću se makar i slijep,
 treba spasiti ognjište
 i riječ mojih otaca!

Iz zbirke " VIJUGAVO NESTAJE RIJEKA "

Alojz J e m b r i h, rođen u Varaždinu 1947. godine. Do svoje 15. godine živi na selu Gregurovec kraj Mihovljana.

Maturirao u Zagrebu, sada student slavistike i povijesti umjetnosti u Beču. Poezijom se bavi od gimnazijskih dana. Piše pretežno standardnim hrvatskim jezikom. Pjesme su mu objavljivane u više navrata u "NOVOM GLASU". U domovini: "Zagoskom kalendaru", Kajkavskom kalendaru" i to na kajkavskom dijalektu. U časopisu "MARULIĆ" objavljivao na književnom jeziku. Nastupao na večerima poezije kako u domovini, tako u Austriji za privremeno zaposlene radnike iz Jugoslavije: Graz, Beč. U pripremi za tisak ima dvije zbirke: zbirku haiku pjesama "PLAVO OGLEDALO SA ŽIVIM DNOM", zbirku suvremene lirike "VIJUGAVO NESTAJE RIJEKA".

HRVATSKI FOLKLORNI ANSAMBL GRADIŠĆA**› KOLO SLAVUJ ‹**

Hrvatski folklorni ansambl Gradišća "KOLO-SLAVUJ" postoji od početka 1971. ljeta. Kako je došlo do osnivanja ovoga ansambla ki je jur po ovako kratkom vrimenu postignuo tako visok stepen, da je danas od stručnjakov imenovan najkvalitetnijim ansamblom koga su gradišćanski Hrvati ikada imali? U januaru 1971. ljeta došlo je do spajanja plesačke grupe HGKD-a u Beču "KOLO" i Tamburaškoga društva "SLAVUJ" iz Velikoga Borištofa. Obadvi grupe su bile u to vrime poznate po cijelom Gradišću pak se človik pita zač su se uopće ovi dva ansambli spojili.

Plesačka grupa "Kolo" pod peljanjem studenta medicine Milana Kornfeinda nastupala je samo uz pratnju akordeona. To ali nij autentični instrument za pratnju plesov ke su plesači izvađali. Zato je "Kolo" pokušavalo nastupati zajedno s jednim tamburaškim društvom iz Zagreba. Svim je bilo jasno da ovo ne more biti stalno rješenje kad moraju tamburaši na svaki nastup dojti iz Jugoslavije, tako da su se peljači "Kola" počeli interesirati za jedno gradišćansko tamburaško društvo ko bi pratilo plesače pri izvađanju plesov. Dokle bi se plesači presvlačili u drugu nošnju - jer je "Kolo" izvađalo jur u to vrime sve plese u originalni, autentični nošnja - tamburaši bi svirali narodne pjesme.

Na drugoj strani pokušavalo je Tamburaško društvo "Slavuj" pod peljanjem učitelja učitelja na glavnoj školi Mirka Berlakovića formirati jedan reprezentativni folklorni ansambl ki gaji hrvatski folklor i istraživa, odnosno rekonstruira, narodne plese gradišćanskih Hrvatov.

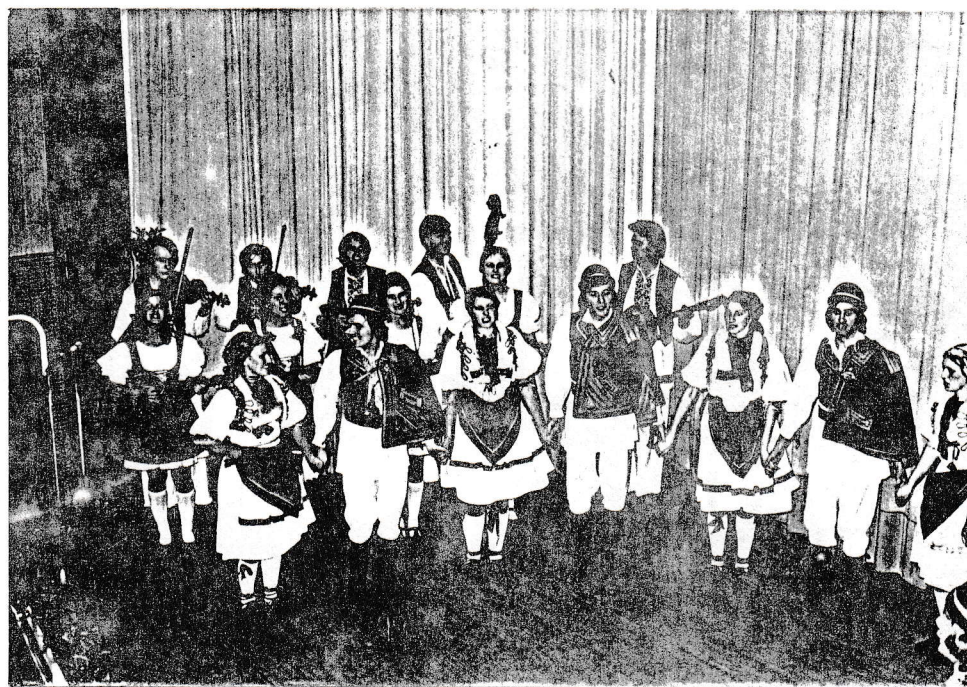
Tako je došlo do osnivanja nove folklorne grupe ka se danas zove Hrvatski folklorni ansambl Gradišća "KOLO-SLAVUJ".

Peljanje novoga ansambla preuzeo je Mirko Berlaković.

Prvi skupni nastup HFAG-a "Kolo-Slavuj" održan je početkom februara 1971. ljeta u Sabari. Gledaoci su se mogli osvjedočiti da je spajanje bilo za obadvi grupe najbolje rješenje. Ako su do tada člani jedne grupe mogli predstavljati publici samo plese a člani druge grupe pjevati i svirati samo narodne pjesme, u programu novoga ansambla zminjali su se ples i pjesme uz pratnju tamburov. Slijedili su nastupi u drugi hrvatski seli Gradišća s kimi se je HFAG "Kolo-Slavuj" predstavio gradišćanskim Hrvatom. U to vreme smo plesali samo plese iz naše stare domovine Hrvatske, jer nismo poznavali naših vlašćih plesov, ki su jur skoro bili pozabljeni. Zato smo počeli trapi-

"Kolo-Slavuj" prikazuje plese Prigorja

ti svoje glavé tim, kako bi ostvarili naš cilj, da bi se rekonstruirali ti pozabljeni plesi gradišćanskih Hrvatov. Bilo nam je jasno da to ne ide bez stručnjaka ki je nešamodizvrsan koreograf nego i pozna kulturni razvitak i mentalitet gradišćanskih Hrvatov. Nismo si znali predstaviti boljega od dra I.

Ivančana, ki je jur svojčas pomagao Krugu "Miloradić". Bili smo puni veselja kad je on preuzeo vođenje istraživanja.

Po dugom istraživanju po naši seli je dr I. Ivančan potkraj 1972. ljeta dogotovio svoju prvu koreografiju gradišćanskih plesov. Mirko Berlaković je obradio plese i pjesme za muzički sastav (tambure i violine). Premijeru prvih obrađenih plesov gradišćanskih Hrvatov, ke smo nazvali "Južno-gradišćansko kolo", održali smo po dugom, napornom vježbanju 24.3.1973. ljeta u Beču, Treitlstraße 3. U Gradišću smo prvi put nastupili s novim kolom na Vazmenu nedilju, 22.4. u Uzlopu. Potom smo predstavili Južnogradišćansko kolo i u drugi naši seli i izvan Gradišća. Oduševljenju gledaocev na nijednom nastupu nije bilo kraja. Vrlo velik uspjeh smo imali s novimkolom

"Kolo-Slavuj" pri izvađanju Južnogradišćanskoga kola

na "Festivalu folklora 1973" ki se održi svako ljeta na kraju "Tajedna susreta" u Celovcu (Klagenfurtu) i na kom su osim nas nastupile grupe iz Koruške, Italije, Jugoslavije i Rumunjske. Ova priredba se je mogla čuti i u radiju. U vezi s ovim festivalom nastupili smo i kod naših slovenskih prijateljev u Koruškoj.

Po jednoj turneji kroz zapadnu Austriju (imali smo nastupe u Bad Hall-u, Bad Gastein-u, Bad Hofgastein-u, Solbad Hall-u, Sankt Johann-u i u Obertrum-u) zaprosio nas je ORF je li bi mogao snimiti Južnogradišćansko kolo za televiziju. S ovim nastupom, ki se je pokazao u Österreichbild-u, je predstavio HFAG "Kolo-Slavuj" prve obrađene plese gradišćanskih Hrvatov javnosti u cijeloj Austriji. Ljudi su vidili da mi Hrvati naš folklor gajimo i skoro pozabljeno opet uživimo, a tim obogaćujemo kulturni život cijeloga Gradišća.

Po tako uspješnom nastupanju s Južnogradišćanskim kolom počeli smo se pripravljeti na obrađivanje plesov sridnjega i sjevernoga Gradišća. Tako je dr Ivančan opet došao k nam u Gradišće i napravio koreografiju "Hrvatski plesi sridnjega Gradišća". Muziku je opet obradio Mirko Berlaković. Ovi su plesi sasvim autentični i tipični za Hrvate u sridnjem Gradišću jer su nastali nakon istraživanja u svi seli toga kraja a najveć podatkov je uzeto iz Fileža i Velikoga Borištofa. Pod pokroviteljstvom zemaljskoga poglavara i njegovoga namjesnika smo predstavili ove plese 5. maja ovoga ljeta u Velikom Borištofu na "Festivalu gradišćanskoga folkloru" koga je organizirao naš ansambl.

Sve ovo djelo za naš folklor ne bi bilo moguće bez članov našega ansambla. Oni su sridnjoškolci, studenti, učitelji i namješćeniki ne samo iz Velikoga Borištofa, kade je sjedišća "Kolo-Slavuj"-a, nego iz hrvatskih sel cijeloga Gradišća. Nij svenek lako za nas pojt i uz naše školovanje i djelo na probe, ke se održavaju svaki tajedan, i na nastupe, ali se ipak svaki trsi da si kako tako odlazni jer su svi člani ansambla jako oduševljeni od našega prekrasnoga folkloru. Mimo našega redovitoga vježbanja šalje "Kolo-Slavuj" svako ljeto dva ili tri svoje člane na posebna školovanja u Jugoslaviju, na ki predaju najbolji stručnjaki. Tako se trsimo da postignemo još viši stepen i se na području folkloru dalje razvijemo.

"Kolo-Slavuj" održava i veze s drugimi folklornimi grupami u Austriji i u Hrvatskoj i to s koruškimi Slovenci, s Ansamblom narodnih plesova i pjesama Zadar, s ansamblom "Vilko Jurec" iz Varaždina, s HKPD "Bosiljak" iz Čučerje

(Zagreb), s Ogranskom Seljačke sloge u Fuševcu kraj Zagreba a najnovije vrijeme s folklornim ansamblom "Joža Vlahović" iz Zagreba, ki valja kot najbolji hrvatski amaterski ansambl. Mimo toga i rado pomoremo drugim hrvatskim folklornim grupam u Gradišću, jer se trsimo da se naš folklor u svojoj čistoći obdrži i oživi.

Dokle ovako mladi ljudi kot su člani našega ansambla s tako velikim oduševljenjem i idealizmom i bez najmanje financijske koristi gaju našu hrvatsku narodnu umjetnost se ne tribamo bojati da će se pozabiti naš folklor. Mi svi moramo biti ponosni na naš hrvatski folklor ki je zaista jako lip i jako bogat, kako smo to vidili pri istraživanju. To je priznao i kulturni referent grada Celovca kad je vidio Južnogradišćansko kolo i rekao: "Mi Austrijanci moramo biti ponosni na ov ansambl." Takove riči nam kažu da smo na pravom putu i da se isplati djelati za naš lipi hrvatski folklor.

Klaus Čenar:

rođj. 19.12.51. u Dolnjoj Pulji,
maturirao u Beču(Theresianum), član hak-a,
potpredsjednik "Kolo-Slavuj"-a.

NA TOJ VAŠOJ PLACI

Narodne pjesme gradišćanskih Hrvata
Volklied der burgenländischen Kroaten

ISTINA JE,
LIPO PJEVAJU
KOLO-SLAVUJI

- A
1. NA TOJ VAŠOJ PLACI
  2. ŠUDLALI SU SI JUNAKI
  3. TRI LJETA SAM TE LJUBILA
  4. AKO SAM JA ROŽA
  5. ZVEČERA ĆU SELO POJTI
  6. ZA LOZICOM NA VISOKOM BRIGU
  7. HRVATSKI PLESOVI JUŽNOG GRADIŠĆA

- B
1. KI PIJE VINCE
  2. ČER JUTRO SAM SE RANO STAL
  3. ČUDA J' ROŽIC
  4. RIBARI, RIBARI
  5. HRVATSKI PLESOVI SREDNJEG GRAD
  6. TRNJICE, TRNJICE
  7. DIVOJČICA ZLATA

NARUČITE SI
NAŠU NOVU
PLOČU KOD:

=kolo slavuj=

a - 7304 grosswarasdorf / veliki borištof 350
telefon: 0 26 14 / 276

Csenar Klaus
7452 Unterpullendorf 87
Tel.: 0 2612/25 05 96

Kornfeind Milan
Neustiftgasse 122/26
1070 Wien

Tel.: 0 222 / 93 09 125

ČAJ KAD

kolika je ruka
 vas opisala,
 kolika srca
 vas veličala?
 kolike su pjesme
 vam posvećene,
 kolike slike
 o vam načinjene?
 majke!

niste u misli svakog človeka,
 ki pokušava nešto izraziti?
 jel to nek običaj, tako navika,
 koj kani svaki nekak ugoditi?
 o m a j k e - ne!

čak u oni vrimeni,
 kad su žene bile mržene,
 vas, o majke,
 nisu dičit zabili.
 ne!

to nije nek navada
 vas obožavat.
 oprostite mladosti našoj,
 ak vas malo cijesimo,
 kad ne vidimo ono čaj važno,
to vaše djelo skromno, potribno,
te vaše trude neumirljive,
to vaše "malo" - nek svakidanje,
 čaj ali - žitak!
 majke!

h v a , l a !

NEMIR SAVJESTI

33

Dosao sam trudan od djela i voznje domom, ter sam se još kanio malo odmoriti pred vičerom. Hitio sam se na stelju, da kratko počinem. Ali nisam mogao zadržat. Obraćao sam se od jedne strane na drugu, ali željeni mir nij ter nij došao. Spolom mi je bio neki doživljaj u misli. Htio sam te misli izrivati, zlišati, ali zaman. Javljaio se neki glas iz dibine: "Zač si to nek udjelao? To nij bilo u redu!" A na stelji sam se brcao, glavu simo-tamo metao - jednoč pod podglavaču, drugiput na nju, onda livo, pak desno. Pokusio sam na drugo mislit, počeo i ča štat, ali uvijek je prevagnuo glas iz dibine: "Ča si to učinio? Je to bilo potribno?" Tišio sam se: "U pravu sam bio; nisam mogao drugačije!" Ali glas se je dalje javljaio: "Ti ne bi bio smio tako činit! Govoriš o ljubavi; a ča si pokazao? Ovo ti je pelda, kako človik ne smi djelati!"

Stalno sam vidio pred manom -- toga muža

Počeo sam još jednoč ov slučaj, doživljaj pretresati. Vidio sam pred manom prijatelja, mene i toga muža. Slučaj mi je izgledao jasan: ta muž je u nepravu, a tovaruš i ja u pravu. Tako smo i u pravu djelali! Nismo zakrivili; dobro smo činili! Ali glas se nije s tim zadovoljio: "Da, da; u pravu ste bili. Pravo je bilo na vašu stran! Ali si morao to tako upravit? Ne bi se bio morao vlašćega prava odreć? Ča si s tim dobio, kad si mužu pokazao, da imaš pravo? Slabićak si! Ne bi bilo bolje, već ljudski i kršćanski, kad bi bio svoje pravo napustio i tomu mužu popustio? Ti trvda šega!"

Razjadao sam se skoro sám, na se, da mi bludu ove misli po glavi. Hitio sam knjigu iz ruk i se počeo opet po stelji ruljat i željio sam si, da zadržimam. San nij došao. Rekao sam si: "Kako da, zač nisam posao dobro upravio? Tomu mužu se je moralo pokazat, da nima pravo. Ta ne more s ljudi zahadjat kot mu jevolja!" Ali glas je dalje rovaio: "Misliš, da si toga muža ča naučio ili u nečem poučio? Razjadao si ga! Nije već ljudski, kad svoje pravo na hasan drugoga napustiš? Bi ti bilo ča iz krune spalo, kad bi bio tomu mužu popustio? Ti je za ti par šilingov?"

U ovom sam nemiru čekao, kadagod se pomolio, da me san preoblada; ali zaman! Nanovič sam počeo posao pretresat - od početka do konca: prijatelj i ja smo parkirali jutro auto na nekom parkališču; platili smo odredjenu cijenu. Ali nismo se postavili na mjesto,

ko nam je službenik pokazao, nego na jedno "bolje" mjesto- to je na mjesto, ko je bilo bliže našem cilju. Kad smo se po djelu vratili k auti, je došao "ta muž" i nas je kanio za 10 šilingov kaštigat, pokidob smo se na krivo mjesto postavili. Spočetka nismo veljek znali, zač bi to bilo krivo mjesto, ali u razgovoru smo izvidili, da si je ta muž "naše bolje mjesto" rezervirao za druge, ki mu daju dnevno džeparca.

"Vi ste se na drugo mjesto postavili, neg sam vam pokazao? Je tako?" veli muž.

"Da."

"A zač?"

"No zač ste se na drugo mjesto postavili?"

"Kad nam je bilo bliže cilju; kad nam je bilo povoljnije!"

"Ali vi niste imali to pravo! Zato morate platit za kaštigu 10 šilingov!" rasrdi se muž i mi pretisne neku čedulu u ruku, na koj stoji cijena od 10 š. Ali to je bila obična čedulica za parkiranje; pa tako malo razdraženo velim:

"A zač se ne bi smili postaviti na ovo mjesto?"

"A zato! Ja sam vam pokazao jedno drugo!"

"Da! Ali nam je ovo povoljnije. - Ča nismo za nje platili? Mr je cijena ista; ča ne?"

"Ćete platiti tih 10 šilingov ili ne!?"

"No zač? Mi nismo ništa zakrivili!"

"On tako nima pravo da kaštiguje. Ostavi ga. Ča ti je za njega" veli mi prijatelj.

"Ako ne ćete platiti, idem po policiju!"

"Daj mu brbljat i po policiju pojt; mr se tako boji, ar zna, da nima pravo" progovori tovaruš "hodi, gremo jur jednoč. Ča ti je ča? Ostavi voga ..."

"Ćete platiti ili ne!" zavikne jadovito muž.

"Poslušajte", velim, "vi dođro znate, da nimate pravo. Recite mi, zač bi morali platiti?"

"Ćete platiti ili -"

"Daj mu mira! Hodi ćemo se odvest" sili prijatelj.

Bilo mi je ali mило toga starjega muža i sam mu jur kanio pinez dat, ali mi tovaruš zabrunđa: "Ča si tojkav! To mu nećeš pinez dat! On nima pravo! Hodi, stani u auto!"

"Ali -"

"Ovde mi gre za princip! On nima pravo. Ta ne more s ljudi djelati ča će!"

Nato se obrnem k mužu: "Vi vidite, da nimate pravo i mogućnost da nas kaštiguje. Ako ćete, ću vam platiti pivo ili žgano!"

"Ne! 10 šilingov ili -"

"10 šilingov ne ćemo platit! Ako ćete - ča za pit!"

"Ne!" zavikne muž, a prijatelji me povliče u auto i odvezemo se. Još smo se malo nasmišili i pozabili ovo - iako mi je to već puti došlo u misao pri vožnji.

Nemirno sam se valjao na stelji i se tolio i tišio: "Tako sam sve pokušio, ča sam mogao." Ali glas mej nanovič gnjavio: "Razjadao si tog starca! Kade je ljubav? Tvrdo srce!"

"Ali ja sam bio u pravu! Ta muž se mora naučit podnositi pravo drugoga! Ta ne more djelati tako kot mu dojde. Mr bih mu bio platio pilo, ali 10 š - ne! To je protiv prava, principa!"

"Pravo, princip- ča je važnije: pravo ili žitak? Češ principi dobiti žitak ili s tim, da se poniziš, da na se zameš aldove i osramoćenje? Nije pravo smrt žitka? Kade ti je ostao duh, kade pamet? Nije duh vridniji od vapirenog prava?"

"Da, da, da! Duh oživi, a pravo, principi osmrću, zadusu žitak. Ali u ovom slučaju- ja sam mu tako kanio platit, ali ne ti 10 š; nije mi bilo po pinezi; nisam kanio mužu ništa zet, ali pokazat sam mu morao, da nima pravo! On je bio tvrdoglav, on sam, kad si nij zeo pivo ili žgano."

"O, ti! Ča misliš, ki je ta muž? Ča nij poslovica: pametniji popusti. Tvoju pamet i "mudrost" si mu kanio pokazat; a ča si dostignuo? On te mrzi! Ne bi mu bio mogao drugačije njegovo nepravo pokazat? Bi mu bio dao 20 š. Ali ovako nisi ništa dostignuo, mimo toga da si tog starca razjadao, a tvoj princip očuvao. Sram te bilo."

Ali -"

"Kako stojiš sad pred Bogom, tobom i pred tim mužem? - Čagod najmanjemu od mojih bratov učiniš, meni ..."

Zarivao sam glavu diboko u podglavaču. Najradje bi bio ove misli iz glave skinuo; ali kako!? Počeo sam premisljavati, ča da činim, da li znam to nekako ispraviti - ali kako, kad je ta muž daleko od mene? Počeo sam moliti:

"Bože, oče, oprost! Oprosti mojoj tvrdoj glavi. Ča ću? Reci mi. Zač sam se nek tako pozabio, nek svoje pravo vidio?... Da mi ovo ostane uvijek pred očima... Bože! ..."

I moleći ovako dobio sam mir i san me preobladao. Postao sam opet miran.

Branko

Branko Kornfeind: rođj. 29.2.52.-a, u Trajštofu maturirao u Željeznu, studira teologiju, član hak-a, interese: folklor, sport.

Si sopet vidio, kako je austrijska štampa objektivna i neutralna prema nam manjinam? Tako je objektivna, da zamučí, akoj ča manjinam na hasan, a dobro ishasnuje, ako jim zna mrvu podkurit.

Mr si si štao, kako je Jugoslavija strašno napala Austriju, kakove "wilden Attacken" je "jahala" protiv Austrije pred UNO-m, ar da ne da svojim manjinam ista prava kot drugim gradjanom?! Ali znaš, da se austrijska štampa nij preveć potrudila, da izvidi, ča je zaista bilo pred UNO-m, nego je radje svoju misao napisala. Ar jugoslavenski zastupnik nij Austriju napao, da ne da svojim manjinam ista prava, nego je u diskusiji o Austriji pokazao na činjenicu, da jeziki manjin nisu jednakopravni s nimškim u školi, čuvarnici i javnosti; a to da je diskriminacija! Ali ča je to našoj štampi? Važno je da je mogla pokazat, da su drugi krivo informirani o nam, a drugič da manjine krivo informiraju Jugoslaviju i druge države o situaciji u Austriji = "Te Ništvrídne (Zločeste) Manjine ! !"

Ali znaš, Novi Glas, još ča je bilo pred UNO-m. Austrijski zastupnik je onde proglasio, da se Gradišćanski Hrvati kanu i da se želju asimilirati. Si ti to znao? Se kaniš ti znamda a s i m i l i r a t i ? J a n e ! ! Ali pitam se, odakle ima ta austrijski "zastupnik" te informacije: od Hrvatov ili od hrvatskih Nímcau? Ili je to, Novi Glas, znamda nova manjinska politika Austrije? "Čemo manjine asimilirat, pa već nimamo skrbi s njimi, pa jimamo naš mir". Drugo mi je pitanje: kako dugo se smi još lagati o situaciji našeg naroda i kako dugo se još neće trpiti naš opstanak (i od oficijelnih stran)? Ili je to austrijska tolerancija, da se podnosu i te laži?

Ali zamučat zna naša štampa dobro to, ča je manjinam na hasan! Tako na primjer izjavu bivšeg Korušskog poglavara Sime: "Ich bin ein Opfer meiner Toleranz!" Znaš, kad bi bio Sima rekao: Ich bin ein Opfer meiner falschen Minderheitenpolitik - sve novine bi bile pune! ali vako!? Ipak je ta izjava jako zanimljiva: ar u "tolerantnoj Austriji" nisu zrušili iz stolca jednoga, ki ne trpi, ki ishasnuje i usmihava slaboga, nego jednoga, ki je pokusio biti tolerantan, ki je kanio slabomu pomoć i njega podupirat; ne zato kad je mućao, ništ dielao, nego kad je bio iskren i kad se nij zadovoljio nepravicom. Novi Glas, nij to interesantno? Ako si s većinom istog mišljenja, onda si u pravu! Ne iskrenost, nego veći broj glasov odluči! To ti je "tolerantna" Austrija!

Znaš, ča to znači za nas Hrvate? Ako mućiš, se zadovoljiš s tim, ča je i ne išćeš nove, druge pute (za opstanak našeg naroda), onda si dobar, pravičan Austrijanac. Ako nisi za razvitak hrvatskoga jezika i hrv. kulture u Gradišću, onda si tolerantan. Tolerantan si, ako govoriš u hrvatski sela nimški-da te i Nímac razumi, ki slućajno mimo grea; ako si nek za nimško podučavanje u školi-ar hrvatski i tako znaš; ako ne potribljuješ od Nímca, da te mora pokusit razumiti! Tolerantan si nadalje, ako govoriš kot Hrvat "i kunn nit guat krovotisch, besa kunn i deitsch". S drugimi riči: tolerancija je, biti za asimilaciju; tolerancija = asimilacija (barem u Austriji)!!!

Novi Glas, nadalje ali mislim, da nas ova pelda iz Koruške još ča uči: ako se kot partijski človik zalažeš za opstanak narodne grupe, onda postoji pogibel (i šanca), da letiš. Tako mi je na primjer neki mandatar rekao: "Ovo je moja

privatna misao, ali oficijelno ti nesmim vo reć, ar..." (!)

Još jedno ti moram reć: U Gradišću postoji manjinski problem! Si ti to znao? Znaš; sad to priznaju i ti, ki su dokle trubili, da kod nas nima problemov! Ali ta problem nij, kot si znamda pretvaraš, očuvanje hrvatske narodnosti u Gradišću - krivo, čisto krivo!- nego očuvanje nimške manjine u hrvatski sela! Ar ta netolerantna hrvatska sela ne daju Nímcem mogućnosti, da se razvijaju u svojem materinskom jeziku. Znaš, ti siromahi nimaju mogućnosti, daše uču nimški jezik, se ne moredu dalje obrazovati (bildat) u nimškom; ar spolom nek hrvatski čuju: u školi, u radiju; i novine pišu po hrvatsku, a i televizija je hrvatska. Tako nimška manjina u hrv. sela ništ nimški ne čuje i se ne more viežbat u svojem jeziku. No a i službeni jezik je hrvatski - zato se mora nimška manjina hrvatski učiti! No znaš, Novi Glas, ta siromaška dica se moradu 2(!) jezike učiti! Nij to strašno? - čisto otajno; ali nesmiš niednomu dalje reć: bojse držu nimski roditelji svoju dicitu za mrvu "slabu u učnji", ar jim ne povieravaju (frtravaju), da se znadu dva jezike naučiti, tr toliko buke nacinjaju! - A Hrvati su tako netolerantni, tr ne daju Nímcem nit emisije u ORF-u, nit nimško podučavanje, nit...

Pa još ča! Hrvati kanu Nímce kroatizirati! (Znaš, zato su se nimški naučili, da budu to laglje znali.) Mr tu kroatizaciju ti najbolje pokažu broji zadnje brojidbe: skoro je strašno, kako se smanja broj Nímcev u hrv. sela. - Novi Glas, si ti to opazio? Ja ne!

Ufam se, da ova lažna "manjinska politika" (=borit se za opstanak nimške manjine u hrv. sela) neće prevagnut potribnu, ka se još uvijek ne ostvara!

Tako te pozdravljam do drugoga puta

tvoj

file žbica

P.S.: Ako kaniš znat, kako moraš dielat i kako se moraš ponašat, da jimaš uspjeha u žitku i da znaš opstati, onda poj u školu "rodoljuba" i legitimiranog mandataru (nimške manjine u hrv. sela), ki će ti dat sliedeći tanač (kot i meni): "Iako sam hundrtmoj ča frsprehač, ako se loge preminji, ko mi je se egalj." !!! ???

(prez komentara!)

stahlbau

KULOVITS

Eigentümer, Herausgeber, Verleger: Kroatischer Akademiker-
klub, 1040, Wien, Schwindgasse 14; verantw. Redakteur:
Branko Kornfeind, 1040 Schwindg.14; Druck: Hochschüler-
schaft Welthandel, Franz Klg. 1, 1190 Wien; Graphik:
Stefanić Rudi

Izdavač, vlasnik, nakladitelj: HAK, odgovorni urednik: Bran-
ko Kornfeind; grafičar: Rudi Štefanić, svi: 1040 Beč,
Schwindgasse 14; tiskara: Hochschülerschaft Welthandel,
1190 Beč, Franz Klg.1

KONTO: E.Ö.S.P.C. 050+38014

Ich weiß, was ich will

mein Partner-

Die Erste
österreichische
Spar-Casse

richtig für mich
und eben für mich da!

Bei Unzustellbarkeit an den Absender
zurücksenden!

Abs.: Kroat. Akademikerklub, Schwindg. 14,
1040 Wien.

Postgebühr bar bezahlt

Erscheinungsort 1040 Wien

Verlagspostamt 1040 Wien